

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 169

מסכת בבא בתרא קנ"א-קנ"ז

בס"ד, י' אלול תשס"ב

השבוע בגליון

■ מדוע כמעט לא נמצא רב לקהילת פרנקפורט?
■ ניתוחי מתים - כיצד ומתי
■ עדות של קטן שתהפוך אותו לגדול...

■ עריכת הגט בגבול גרמניה הולנד
■ הפולמוס שהקיף את העולם התורני

■ כשהכומר אסר על האיכרים לרכוש את החמץ של היהודים
■ "אודיתא" הקניין הגדול שבכל הקניינים
■ פרשת הגט מקליווא

דבר העורך

וחי בהם

ייללות הסירנות וקריאות בהוללות ברמקול המבקשות מהקהל לסגת מן המקום, בקעו משפופרת הטלפון שאחזה בידה המוקדנית במקדף הדף היומי. מוקדף הדף היומי, הוקס על ידי בית "מאורות הדף היומי" לפני כשנתיים ימים, במטרה לסייע לקהל הרחב בכל תחום הנוגע לדף היומי. מטבע הדברים, בית "מאורות הדף היומי", אינו עוסק בפעולות הצלה ובטחון ולפיכך, דבריו הנרגשים של הדובר מן הקו השני: "אתם, מאורות הדף היומי, הצלתם את חיי ואת חיי חברי", אינם מסוג המשפטים הנשמעים תדירות במקדף הדף היומי. אך מתברר, כי בית "מאורות הדף היומי" אינו מניח את ידו מכל תחום...

ריח נורא של בשר חרוך עדיין נישא באוויר. צעירים ומבוגרים כאחד עמדו מן הצד והביטו במה שלפני שעה קלה היה מקום הומה ותוסס ועתה הפך לעיי חרבות ולמקום מיתתם של יהודים ה' יקום דמם. בתוך הקהל הסוער עמדו מספר אנשי אקדמיה בשנות הארבעים לחייהם ובעיניהם, ניתן היה לראות את הכל. הם חזרו ומלמלו "זה השולחן שלנו, זה השולחן שלנו".

לאחר שעה ארוכה התפרדה הקבוצה ברגשות מעורבים. תחושת אבל כבדה על הפגיעות ותחושות שמחה על נס ההצלה. שימשו בקרבם בערבוניה ולא הרפו מהם. אחד מאנשי הקבוצה, "תכנה אותי בראשי התיבות של שמי בלבד, מ.א.", הוא מבקש, שעמד להכנס לרכבו, שלף מכיסו את גליון "מאורות הדף היומי", כן, אחיו של הגליון שאתה מחזיק בידך ברגע זה, הדביק אותו היטב במקום בולט על כלי רכבו, וכך החל לנסוע באיטיות ברחבי האוניברסיטה.

השתלשלות האירועים שגרמה לכך, ודאי ידועה היא לחלק מן הקוראים. המעשה התפרסם בעיתונות וגרם לקידוש שם שמים. אנו התעניינו בפסיפס המלא, הרחב יותר, של האירועים וההתרחשויות אשר העלו על נס, קבוצת אנשים אחת מיני רבות המתכנסים מידי שבוע לשיעור בגליון מאורות הדף היומי.

כאמור, האקדמאי הבכיר שעמו שוחחנו, ביקש להשאיר בעילום שם, והרי סיפורו

המשך בעמוד הבא

כשהכומר אסר על האיכרים לרכוש את החמץ של היהודים

הבעלות על נכסים ניתנת להעברה מאדם לרעהו בקניינים שונים, מהם, קניינים הבאים לשימוש באופן תדיר, ומהם לעיתים רחוקות יותר: בכסף, בשטר, בחזקה, במשיכה, במסירה, בהגבהה, בחליפין, בקניין אגב ובחצרו של אדם. סוגייתנו מציינת דרך נוספת לחילופי בעלות על נכסים - "קניין אודיתא", אשר כשמו כן הוא, בעל החפץ "מודה" שהחפץ שייך לפלוני, אף שהכל יודעים שאין הדבר כן. מאחר שבכל הש"ס אין "קניין אודיתא" מוזכר אלא בגמרתנו, כאן המקום, איפוא, לעמוד על מהותה של דרך מעניינת זו להעברת בעלות על נכסים.

לפני שנים רבות גזר כומר מרושע על "שומעי לקחו", לבל יהינו לרכוש את חמצם של היהודים בערב פסח. בעקבות הוראתו נמנעו איכרי הכפר מקניית החמץ, למרות שהם עצמם לא היו שונאי ישראל מובהקים, וכלל לא היה אכפת להם לקנות את החמץ.

הגאון רבי מאיר אריק ("אמרי יושר" ח"א סי' ג'), הציע דרך מקורית לפתור את הבעיה. "הבה", אמר, "נודה כלנו בפה מלא, שהחמץ שייך לנכרים, ויקניין אודיתא' זה יעביר את החמץ לבעלות הנכרים" מבלי שהם בעצמם יידעו על כך, וכמובן, שעובדה זו תעלה גם מעיני הכומר. כדי לדעת אם ניתן לפעול לפי הברקתו הגאונית, עלינו לעיין מעט בשיטות השונות המסבירות כיצד פועל "קניין אודיתא".

"אודיתא" הקניין הגדול שבכל הקניינים: יש הסוברים, כי הנחרצות הטמונה בדברי בעל הנכס האומר: "חפץ זה שייך לפלוני", מעידה על גמירות דעתו המלאה להקנות חפץ זה לאותו פלוני. לדבריהם, "קניין אודיתא" הוא קניין ככל הקניינים

(ש"מ"ק ב"ב שם, בשם תוספות הרא"ש, קצוה"ח סי' מ' סק"א וסי' קצ"ד סק"ד, ע"פ תוס' ב"מ מ"א ו"ב"ש), וה"נודע ביהודה" (שו"ת מהד"ק ח"י"מ סי' ל') אף מכנה אותו "הקניין הגדול שבכל הקניינים". לדבריהם, ברגע ההודאה, הופך המקבל לבעל החפץ (ריטב"א ב"מ מ"א. שו"ת

הרשב"א ח"ד סי' נ', תיע"ב ב"אמרי בינה" דיני הלואה סי' ט"ז). לעומת זאת, יש הסוברים, כי כוחו של "קניין אודיתא" אינו אלא בכך, שבעל החפץ יכול לחייב את עצמו, **כאילו** החפץ שייך לפלוני, ולדבריהם, אין החפץ עובר לבעלותו של המקבל, אלא הוא רשאי לתובעו בבית דין על סמך הודאתו של בעל החפץ. [יש הסוברים, שאודיתא מועיל בשכיב מרע בלבד, ושאיין "קניין אודיתא" נחשב לקניין ככל הקניינים (עיטור אות ה' או"י סי' תשנ"ב תשב"ץ ח"א סי' קנ"ב וחי"ג סי' שכי"ה), אך רוב הפוסקים סוברים שקניין זה מועיל גם בבריא (עי' שו"ת ח"י"מ סי' ס' ס"ק ל"ב וקצוה"ח סי' קצ"ד)].

כעת, נשוב ליהודי הכפר ונגלה, כי לפי הסוברים שיקניין אודיתא' הוא קניין ככל הקניינים, אכן יוכלו היהודים להערים על הכומר ולהעביר את החמץ לרשות הנכרים. אולם, אם 'קניין אודיתא' אינו אלא הודאה שעל ידה ניתן לחייב את בעל החפץ להעבירו לאותו שהודה כי הוא שלו, ייאלצו היהודים למצוא פתרון אחר לבעיה ההלכתית שהניח הכומר לפתחם, שהרי הגויים לא יתבעו מהם את החמץ, מחששם מהכומר.

דף קנ"ב אם בריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע

פרשת הגט מקליווא

אין מקרי גירושין רבים המכונים בשם המיוחד להם ואשר פרטי האירוע והסיבות שהובילו לגירושין אלו, מתועדים בפרוטרוט. אך כזה היה גורלם של יצחק איציק ניירבורג ולאח גונצהויון, שניהם מגרמניה, אשר התגרשו זמן קצר ביותר לאחר

המשך בעמוד הבא

לעילוי נשמת הר"ר נתן הלוי ז"ל

בן מרת מרכדה ע"ה

נלב"ע ח' אלול תשמ"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת הר"ר מרדכי פלינט ז"ל

ב"ר אברהם צבי הלוי ז"ל נלב"ע י"ב אלול תשנ"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידיו הר"ר יעקב פלינט ומשפ' שיחיו - נחלים

הר"ר יגאל פלינט ומשפ' שיחיו-כוכב יאיר

המשך מעמוד קודם

המרתק הנוגע לנס הצלתם של קבוצת יהודים מן הפיגוע שאירע בקפריסיה על שם פרנק סינטרה שבאוניברסיטה העברית אשר בירושלים.

מ.א. הוא איש אקדמיה בכיר שחזר בתשובה, ודבריו "גיליתי את האמת על האמת", מגוללים סיפור חיים מדהים אשר יכול למלא ספר עב כרס.

מ.א. אשר ביקש להשאר בעילום שם, מגולל בשטף את סיפורו המרתק הנוגע לנס הצלתם של קבוצת יהודים מן הפיגוע שאירע בקפריסיה של שם פרנק סינטרה שבאוניברסיטה העברית על הר הצופים בירושלים. וכה דבריו:

"אני אקדמאי בסביבות גיל ארבעים. חזרתי בתשובה לפני כארבע שנים. יש לי מספר חברים, ידידי נפש, אשר זכו גם הם לגעת באור ולחזור בתשובה. עברנו ביחד קשיים ומכשולים שהערימו בפנינו גורמים שונים ומוסדות מסויימים, אך רצון פנימי עז וכן שקינן בנו והדריך אותנו אל האמת, חישל אותנו בדרכנו. אחרי שגילינו את האמת, שהיא התורה, מאומה לא יכול היה להסיטנו מדרכנו.

מתוקי תפקידי אני שוהה באוניברסיטה העברית שבירושלים. לפני כשלושה חודשים נתקלתי בקבוצת סטודנטים דתיים, ששוחחו ביניהם בעניין רב על דבר מה בשם "מאורות הדף היומי", בעוד אחד מחברי הקבוצה החזיק בידו את העלון היפה. סקרנות אחזה בי, ולבקשתי הוא מסר לי את הגליון, תוך שהוא מסביר לי בקצרה, שהגליון נועד לדון בנושאים תורניים אקטואליים העולים מתוך לימוד הדף היומי. התרשמתי מאד מהנושאים המובאים בגליון ומאופן עריכתם, ולאחר עיון במאמרים המרתקים שהועלו בו הכרתי לחברי את הגליון וכאשר גם הם הביעו את התרשמותם, **התקשרתי למוקד הדף היומי**, מספר מ.א. ובקולו הולכת וגוברת נימת ההתרגשות, וסיפרתי כי אנו קבוצת חוזרים בתשובה מעוניינים לקבל את הגליון בקביעות.

אם להודות על האמת, לא האמנתי שהגליון יציץ מתיבת הדואר שלי בכל שבוע. אני מכיר את הדברים האלה. פעם כן, פעם לא. שבוע כן, שבועיים לא. אבל להפתעתי, עמדתם במשימה... בכל שבוע התרשמתי מחדש מהדפים הנפלאים, ולאחר מספר שבועות הצעתי לחברי ללמוד אותו בקבוצה מורחבת בכל יום רביעי בשבוע. סיכמנו עם חבר טוב משיכונת סנהדריה בירושלים שנתכנס בביתו לשיעור בגליון מאורות הדף היומי, וכך הפך הרעיון היפה למציאות נפלאה. **זמן השיעור** נקבע לשעה עשר בבוקר. אחד מן הקבוצה קורא קטע מן הגליון, בעוד הכל מאזינים בשקיקה, ולאחר מכן מתפתח בינו דיון סוער אודות הדברים שנאמרו זה עתה. כך חולפות להן השעות במהירות, ולעיתים השיעור נמשך כארבע ואף כחמש שעות.

השיעור הזה גרר עמו ויתור על ארוחת צהרים עשירה אותה נהגנו לאכול בכל יום באגף הכשר שבמסעדה על שם פרנק סינטרה. האוכל שם מגוון ומסובסד, ולקבוצה שלנו יש שם שולחן קבוע.

בשבוע שלפני הפיגוע החבלני, לא הלכתי לשיעור. האמת היא שהתעצלתי לצאת מן האוניברסיטה ולהזדחל בתוך טורי המכוניות. וכן לא אביתי לוותר על ארוחת צהרים עסיסית... אבל, כעבור שבוע ביום רביעי שבו אירע הפיגוע, התקשר אלי אחד מחברי הקבוצה וזירז אותי לבוא. אסור לשבור את הרצף, הוא אמר לי, ואז החלטתי שאלך לשיעור ואוכל את הסנדוויצ'ים שמוגשים שם...

הלכנו, ולמדנו נושאים מגוונים ומעניינים, כגון: אם בן יחיד הוא בכור, אם בת רשאית לומר קדיש כשאין לה אחים, דיני מתנה

המשך מעמוד קודם

שנשא לפני כמאתים שנה בח' אלול ה' תקכ"ו בעיר מנהיים שבגרמניה, ומאז נקבע שם דבר בספרי ההלכה - "פרשת הגט מקליווא".

עריכת הגט בגבול גרמניה הולנד: מיד לאחר החתונה התכנס החתן בתוך עצמו ומפעם לפעם הוא פלט משפטים סתומים. בשבת "שבע ברכות" נטל החתן את צרור הנדוניה, שהכיל 94 קרולין זהב וברח לכפר סמוך! כשהוציאוהו ממקום מחבואו הוא הסביר, כי נאלץ לברוח ולחלל שבת משום ש"כל אבריו רעדו ואימת מוות נפלה עליו". עדיין, משום מה, לא ביקשו בני משפחת הכלה גט מייד. לאחר השבת השניה קרא החתן לרבי שמעון קופנהגן, קרובה של הכלה, ושח לו כי הוא שרוי בסכנה גדולה ועליו לנטוש את המדינה באופן מיידי. הלכך, הוא מבקש להעניק גט כריתות לאשתו. בעיר בון, בה שהה החתן, לא היה בית דין לסידור גיטין, ולפיכך, הפמליה המשפחתית פנתה לסדר את הגט בקליווא אשר בגבול גרמניה עם הולנד, בהתאם לכוונת החתן לברוח לאנגליה דרך הולנד.

הגאון רבי ישראל ליפשיץ, רבה של קליווא וסבו של בעל ה"תפארת ישראל", סידר את הגט, לאחר שחקר היטב את הבעל אשר חזר והצהיר, כי צפוי לו מוות בטוח אם לא יימלט לאנגליה. טרם עזיבת הבעל את העיר, גם סודרו הנושאים הכספיים בין בני הזוג, והצדדים נפרדו לדרכם.

הפולמוס שהקיף את העולם התורני: כאשר נודע למשפחת החתן במנהיים את כל אשר קרהו, חרה היטב הדבר לאביו, ובנוסף קצף חרונו, על הטיפול בנושאים הכספיים, שלדעתו, סודרו לרעת בנו. לפיכך, הוא פנה לרבה של מנהיים וכן לרבני פרנקפורט בבקשה לפסול את הגט בטענה, שהמגרש היה שוטה, ושוטה פסול לגירושין. ואכן, זמן קצר לאחר מכן הוציאו רבני פרנקפורט ומנהיים פסק הלכה ארוך ומנומק לפיו הגט פסול והנערה אשת איש היא ואסורה להנשא. בני משפחת הכלה, לא שקטו על שמריהם ופנו גם הם לגדולי הדור והפולמוס התורני החל להדהד ברחבי העולם היהודי, עד אשר כל גדולי אותו הדור, ללא יוצא מן הכלל, חיוו דעתם בפרשה זו. תשובותיהם של חלק מן הפוסקים אף הודפסו, כגון: ה"נודע ביהודה", ה"שאגת אריה", רבי שאול מאמסטרדם, ה"קרבן העדה", ה"מרכבת המשנה", ה"סדרי טהרה", רבי יצחק הלוי מהמבורג, המריעב"ץ, ועוד.

מדוע כמעט לא נמצא רב לקהילת פרנקפורט? כה רבים היו הרבנים שהביעו את דעתם בנידון, עד שמספר שנים לאחר מכן, כשכסא רבנות בפרנקפורט התרוקן, חיפשו פרנסי העיר רב שלא חלק על דעתם של רבני העיר הקודמים ולא מצאו כי אם שלשה מועמדים... למעשה, מלבד רבני פרנקפורט, אשר נותרו בדעתם שהבעל היה שוטה וגיטו אינו גט, כל הרבנים האחרים התירו את האשה להנשא לאחר. בשורות הבאות נעסוק בתשובתו המעניינת של הגאון בעל ה"שאגת אריה", אשר התפרסמה בשו"ת "אור הישר" וגם מופיעה גם בסוף ספרו "שאגת אריה" (בסי' ב' בתוספת).

בסוגייתנו מובאת דעת רבי נתן, כי שכיב מרע שהתאושש מחוליו, רשאי לחזור בו מן המתנות שחילק על ערש דווי, מאחר שבאותה שעה היה בטוח כי הוא שרוי ברגעיו האחרונים עלי אדמות ושוב לא יזדקק לרכושו. אולם, מה יהא הדין כאשר אין ידוע מה היה מצבו של מחלק המתנות בשעת החלוקה, האם חולה היה או בריא היה? אומרת הגמרא, שיש לבדוק מהו מצבו של הנותן היום, **ברגע זה**, בשעה שאנו מסתפקים מה היה מצבו בשעת הנתינה. אם בריא הוא היום, כך גם עלינו להתייחס אל שעת הנתינה, ואם חולה הוא היום, כך גם עלינו להתייחס לאותו זמן, אלא אם כן אחד הצדדים **יוכיח** שאין הדבר כן [גם לדעת רבי יעקב החולק על רבי נתן, היינו, רק נגד חזקת ממון].

כעת, נשוב לגט מקליווא. בשוך המהומה, כאשר נתבקש לקבוע אם בעל זה היה שוטה בשעת הגירושין אם לאו, לא תהא בידינו הכרעה ברורה. הרי יש שציידו לכאן ויש שציידו לכאן והנסתר רב על הגלוי. אם כן, לפנינו ספק, אם הבעל היה שוטה בשעת הגירושין או שפוי. לאור האמור, יש, איפוא, לבדוק את מצבו היום. כאן, כותב ה"שאגת אריה", אני עצמי מעיד שכיום הוא שפוי, מאחר שהבעל המגרש עבר דרך מיץ בדרכו ללונדון, וה"שאגת אריה" עכבו בביתו במשך שלושה ימים ומצאו שפוי. לפיכך, הורה ה"שאגת אריה" כי האשה משוחררת מכבלי עגינותה, והגט ניתן כדת וכדין. [תשובת ה"שאגת אריה" מורכבת מסברות רבות, פלפולים עמוקים ויסודות הלכתיים אשר הגליון אינו יכול להכילם, הן מקוצר המצע והן מחמת עומקם. אנו התייחסנו לסברא אחת הקשורה לסוגייתנו, ללא כל התמיכות, הסימוכין והראיות שהגאון בעל ה"שאגת אריה" סומך על ידם סברה זו עד שהוא מגיע להכרעה הסופית]. יש אומרים שזמן מה אחר כך חזר המגרש לגרמניה ונשא את אשתו שנית. לדעת אחרים לא היו דברים מעולם.

דף קנ"ד/א מעשה בבני ברק

ניתוחי מתים - כיצד ומתי

מאז ומקדם בקשו חכמי הרפואה ללמוד ולהחכים מגופות בני אדם חולים שנפטרו. מצד אחד ניצב האיסור לנוול את המת, ומאידך קיים הרצון לנסות ולהציל על ידי הידע שיילקט, חיים יקרים של חולים במחלה דומה. לכל הפוסקים העוסקים בנושא ברור היה, כי אין כל היתר לשמר אבר של נפטר יהודי ולעב את קבורתו. כמו כן ודאי, כי אין לבצע כל פעולת ניוול, היינו, אפילו חיתוך בלבד, כדי ללמוד את חכמת הרפואה. אמנם, רופא טוב אינו אלא מי שלומד את חכמתו תוך ניתוח גופות בני אדם, אך אין כל היתר לעשות זאת בגופות של יהודים שבנתיחתם יש איסור המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

חמור, וניתן ללמוד רפואה על גופות של אינם יהודים אשר הביעו את הסכמתם לכך. במאמר זה נעסוק במקרה של יהודי שנפטר בבית חולים ממחלה מסוימת, ובסמוך למיטתו שוכב יהודי חולה אנוש באותה מחלה, והרופאים מבקשים לנתח את גופת הנפטר כדי ללמוד כיצד לנתח את החולה באופן היעיל ביותר, ועל ידי כך להציל את חייו. טרם נעסוק בנושא זה ראוי לצטט את דברי ה"נודע ביהודה" (שו"ת מהדורה תנינא יו"ד סי' ר"י) הכותב: "ואפילו רופאי האומות אינן עושים נסיון בחכמת הניתוח על ידי שום מת כי אם בהרוגים על פי משפט או במי שהסכים בעצמו בחייו לכך". כלומר, באותה תקופה כל הרופאים נהגו בזהירות מופלגת בגופות הנפטרים, ובכל זאת, ניתן למצוא בלשונות הפוסקים דאז ביטויים המצביעים על חששם הגדול כי היתר במקרה מסויים, עלול להוות פרצה עצומה לבזיון המתים וניווולם. כהרגלנו, איננו עוסקים בגליון זה בהלכה למעשה, כי אם בהעלאת נושאים הלכתיים אקטואליים על בימת הדף היומי. לפיכך, המאמר שלפנינו אינו כולל את כל השיטות, הסברות וההסברים, כי אם שתי שיטות עיקריות של גדולי הפוסקים. תחילה נפתח בדברי סוגייתנו, המהווה בסיס למחלוקת איתנים בין הפוסקים. כבר בזמן המשנה תפסה ההלכה במה מרכזית בחייה התוססים של העיר בני ברק, וכך, מספרת הגמרא, התייצבו בה שני אנשים לפני רבי עקיבא, ובקשו ממנו היתר לפתוח את קברו של קרובם, כדי לבדוק אם הוא מת כאשר כבר היה "גדול" לפי דיני התורה. כנגדם, התייצבו סוחרים זועמים שקנו מן המת קרקעות אותן הוא ירש מאביו, וטענו, כי הוא היה "גדול" בשעה שמכר קרקעות אלו. לשאלה זו, השלכה ממונית כבדת משקל. שכן, אדם אינו רשאי לבצע עסקת מכר בקרקע כי אם בבגרותו, משום שמי שאינו מגיע לבשלות שכלית מוגמרת, אינו רשאי לבצע עסקאות בקרקעות. לפיכך, בקשו היורשים לחפור את קברו כדי להוכיח שהנפטר לא הגיע לבגרות, וממילא על הקונים להשיב להם את הקרקעות. אולם, רבי עקיבא אסר עליהם לעשות כן, הן משום שאין כל וודאות שהם יצליחו לקבוע אם הנפטר היה גדול או קטן בשעת מותו. והן משום שאין רשות לנוול את המת. **מהו המקור לכך שאין רשות לנוול את המת?** ובכן, שאלה זו היא שאלת השאלות. לדעת ה"בני ציון" (סי' קע"א), תשובתו זו של רבי עקיבא קבעה מסמרות של ברזל שאין לנוול את המת, והעושה כן הרי הוא **כנוול את המת**. אין, איפוא, גם כל היתר לנוולו כדי להציל חיים של אחר. שמא תאמר, הלא פיקוח נפש לפנינו? אומר ה"בני ציון", מאחר שהמת פטור מכל המצוות, אין הוא מצווה להציל את החולה, ולפיכך, אין לאיש רשות לנוולו ולגרסו לו צער כה רב. הנה, מוכיח ה"בני ציון", הרי אדם שעומד למות, **אינו רשאי להציל את עצמו ממיתה** על ידי גזילת ממון חבירו! אם הוא יודע שלא יוכל להשיבו לבעליו (עיי' ב"ק ס"ב וברש"י ובתוס' שם) אם כן, קל וחומר שאסור לאדם לבזות את חבירו ולנוולו.

אולם, ה"נודע ביהודה" (מהדו"ת יו"ד סי' ר"י) וה"חתם סופר" (שו"ת יו"ד סי' של"ו) חולקים וסוברים, כי דברי רבי עקיבא בדבר האיסור לנוול את המת, אינם שונים מכל איסור שבתורה. היינו, כפי שכל איסורי התורה נדחים מפני פיקוח נפש, כך גם האיסור לנוול את המת נדחה מפני פיקוח נפש ו"קרוב הדבר לוודאי" שאין איסור בדבר. [ועיי' שם אם הקרובים רשאים לאשר את הניווול אף בפיקוח נפש].

דף קנה/ב ועמדו שני האנשים וליכא

עדות של קטן שתהפוך אותו לגדול...

בסוגייתנו מבואר שקטן פסול לעדות, שנאמר (דברים יט/ז) "ועמדו שני האנשים - אנשים כשרים להעיד ולא קטנים. בהקשר לכך, בעל ה"מנחת חינוך" (מצווה ד' אות י"ד) מסתפק בשאלה מעניינת. כידוע, על בית הדין לקבל את עדותם של אלו הבאים להעיד בפניו. והנה, בשלהי חודש ניסן הופיעו שני בני אדם בפני בית הדין, כשהם מבקשים להעיד שראו את הלבנה בחידושה ולפיכך, לאחר קבלת עדותם, ניתן לקדש את החודש הבא ולהכריז על ראש חודש אייר. אולם, בירור קצר עם העדים העלה, כי הם יהיו בני י"ג שנים ב... ראש חודש אייר. היינו, כעת הם קטנים, אם בית הדין יקבל את עדותם יוברר למפרע, שבשעת עדותם הם כבר היו גדולים, וממילא אף ניתן לקדש את החודש על פיהם. יש איפוא לדעת, האם ניתן לקבל את עדותם, ואם כן, האם בית הדין חייב לקבל את עדותם ככל עדים אחרים?

ובכן, עונה ה"מנחת חינוך", הדבר נתון לשיקול דעתו של בית הדין. אם ירצו, רשאים הם לקבל עדות זו, שהרי לאחר ההכרזה על ראש חודש אייר, יתברר למפרע שעדים אלו כשרים היו. אולם, מכל מקום, אין חובה לקבל את עדותם, שהרי סוף סוף בשעה שהם ניצבים בפני בית הדין, קטנים המה. [עיי' שם שהיינו לתי' א' בתוס' במכות ב]. שאלה מעניינת נוספת נקשרת לסוגייתנו מדברי רש"י (בבא קמא פח/א ד"ה "פסולה לעדות"), אשר חורג מהרגלו ומוסיף סברה משל עצמו לדרשת התורה הפוסלת את עדותו של קטן. קטן, אומר רש"י, הרי אינו בר עונשין ואם יזימו את עדותו לא ניתן יהיה להענישו. לפיכך, אין הוא רשאי להעיד, שהרי כלל נקוט בידינו שאין לקבל אלא "עדות שאתה יכול להזימה". לכאורה, מדוע ראה רש"י צורך להוסיף סברה על דרשת התורה, ולחילופין, לאחר סברה נפלאה זו, מה צורך יש בדרשת התורה? בספרי האחרונים אנו מוצאים מספר הסברים מפולפלים ליישוב השאלה.

המשך מעמוד קודם

בתנאים, ועוד. אני זוכר, זה היה מעניין מאד. פתאום, שמענו יללות סירנות מכל הכיוונים, המכשירים הסלולאריים והביפרים שלנו התחילו לזמזם ללא הפסקה, והאמת המרה התגלתה לעינינו בתוך שניות אחדות - היה פיצוץ בקפיטריה "שלנו". יש פצועים ויש גם הרוגים! אנשים שישבו ב"שולחן שלנו", אשר לידו אנחנו נוהגים לשבת מידי יום, נפגעו גם הם. אילו היינו יושבים שם...

בתוך כל המהומה טלפנתי אל מוקד הדף היומי, ובקשתי להודות על ש"מאורות הדף היומי" הצילו את חיי ואת חיי חברי.

לקראת סיום שאלתי את מ.א. אם יש משפט נוסף אותו הוא מעוניין לומר. "כן. אני רוצה להודיע לך, שאעשה ככל יכולתי להפיץ את גליון "מאורות הדף היומי" ולקרבו לתודעת כל שכבות הציבור. אני כבר הדבקתי את ה"לוגו" שלכם על השמשה של כלי הרכב שלי".

רבני בית המדרש מאורות הדף היומי, התרגשו עמוקות מדבריו של מ.א. והנהלת בית "מאורות הדף היומי" החליטה להגביר את תפוצת הגליון, למרות העלות הכלכלית הכבדה הכרוכה בכך. "תראה מה עשה גליון אחד שהגיע לאוניברסיטה העברית בדרך לא דרך", שח בהתפעלות מנכ"ל מאורות הדף היומי ר' מאיר מרק הי"ו, תוך שהוא חותם על חוזה מחודש עם חברת ההפצה, הכולל סעיף המרחיב את תפוצת הגליון.

אנו מבקשים לסיים בתחושה מעניינת שהביע אחד מחברי אותה קבוצה שניצלה מן הפיגוע: "כל יהודי יודע, שעל כל מעשה מצווה שנעשה על ידו הוא יקבל שכר. כל יהודי גם יודע, שתלמוד תורה כנגד כולם, והזוכה להשתתף בשיעור תורה, שכרו רב מאד".

אנו, בני אנוש, איננו מסוגלים להעריך את גודל השכר הנצבר לזכות לומדי התורה. בסך הכל, עיני בשר לנו.

לעיתים רחוקות, הקב"ה שולח לנו מסרים חדשים וברורים. יש לי תחושה שגם את נס ההצלה הזה ניתן להגדיר באופן הזה. הקב"ה ביקש להראות לנו, עד כמה רב שכרם של המשתתפים בשיעור תורה.

בברכת התורה העורך

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.

כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק
פקס: 03-570-67-93

עונג שבת

פרשת כי תבוא

"וישבת בה" (כז/א)

גלגולה של דירה ברמת גן

"ושמחת בכל הטוב" (כז/א)

הגשת בשר בקר בסעודת נישואין

"ונתת ללוי לגר ליתום ולאלמנה" (כז/ב)

ארגון הכשרות הראשון בהיסטוריה

"לא תניף עליהם ברזל" (כז/ה)

תולעת השמיר ומכונת קומביין

"ברוך אתה בעיר" (כח/ג)

עסקים מסוג אחר

"והיה אם לא תשמע" (כח/טו)

האבילות על חורבן הבית, ודין צביעת אמה

על אמה בצבע שחור

על נושאים אלו ועוד רבים אחרים

תוכל לקרוא בספרי

"מאורות הדף היומי" - ד' חלקים

עם מפתחות לפרשת השבוע

ניתן להשיג בחנויות הספרים

להזמנות חייג:

03-61-60-657

המשך מעמוד קודם

הגאון רבי דוד רפפורט (הגהות צמח צדק לשו"ת רעק"א מהדורא קמא סי' קע"ו) מתאר את המקרה הבא, שעל ידו הוא מחדד את הצורך בסברתו של רש"י כתוספת לדרשת הפסוק. נניח, אומר הגאון, שבית הדין קיבל את עדותם של שניים, ולאחר מכן התעורר ספק אם גדולים הם או קטנים. לאור דרשת התורה, הפוסלת קטנים לעדות, יש, איפוא, ספק לפנינו אם שניים אלו נחשבים עדים. לפיכך, במקרה זה עלינו לנהוג כבכל ספק מדיני התורה, על כל ההשלכות הנוגעות בדבר, להחמיר בספיקות דאורייתא וכדומה. אולם, סברתו של רש"י תמוטט את הספק לחלוטין ותגרום לכך שאין צורך להחמיר במאומה. שהרי גם מי שהוא ספק עד, אין אפשרות להענישו, שהרי אין מענישים על הספק. נמצא, שעדות זו נחשבת כ"עדות שאי אתה יכול להזימה" והעדות בטלה לגמרי...

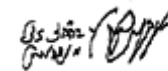
הגאון רבי עקיבא איגר (שם) מתייחס לשאלה זו והוא מבאר את הצד השני - מדוע יש צורך בפסוק גם לאחר סברתו של רש"י. אין זאת, אלא משום שיש עדויות אשר לא נאמרו בהם דיני הזמה מפני שאין על מה להזים. כגון, המעיד שראה את הלבנה בחידושה, והתברר ששיקר, הרי לא התכוון להזיק לאיש בעדותו, וממילא גם אין עונשים אותו. לפיכך, יש צורך בדרשת התורה, שלעולם אין לקבל עדות של קטנים. ה"חידושי הר"ם" צ"ל מצייר בהברקה מקרה מרתק, שקצתו סובב את ראשו וחוזר חלילה, אשר על ידו הוא מבקש לחדד את הצורך בדרשת התורה, משום שאין די בסברת רש"י לבדה. שני עדים ביקשו להעיד שראובן גדול הוא וחייב במצוות, אך ראובן עומד עם חברו ומבקש לערער את עדותם. נע"י"ש שכתב בעצמו, שוודאי אין זה שייך מבחינה מציאותית, שהרי אין אדם מעיד על עצמו. האם בית הדין רשאי לקבל את עדותו? ובכן, לאור דרשת התורה שקטן אינו רשאי להעיד, יאמרו לו חברי בית הדין "לדברך, קטן אתה", היינו: לשיטתך שאינך גדול, לא ניתן לקבל את דברך, שהרי קטן פסול לעדות. אך הבה ונבדוק את פני הדברים לו היינו מסתמכים על סברתו של רש"י בלבד.

לפי סברת רש"י אין מקבלים עדות של קטן, משום שאי אפשר להענישו אם יתברר שעדותו שקרית, שהרי קטן אינו בר עונשין. האם ניתן לומר כן במקרה שלפנינו? כמובן שלא, שהרי אם תוּסם עדותו של ראובן, יהא זה מפני שיתברר שהוא... גדול, ואם כן ניתן להענישו... יש, איפוא, צורך מובהק בדרשת התורה.

מתוך מכתב ברכת
כ"ק האדמו"ר מנדבורנה
שליט"א
וכ"ק האדמו"ר מצאנז
שליט"א
על מהדורת הש"ס
נר תמיד

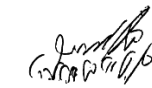
ועתה רחש לבכם דבר טוב והגון להדפיס מהדורת "נר תמיד" של מסכתות הש"ס הנלמדות לפי סדר הדף היומי, ולזכות גם את נשמות הנפטרים ע"ה בחלק בזכות תלמוד תורה דרבים של החיים עמו"ש, ע"י ייעוד הדפים היומיים להנצחת ולעילוי נשמותיהם. בוודאי רעיון נשגב הוא ובפרט שהתרומות המתקבלות מיועדות לממן את המפעלים הברוכים והנעלים של בית "מאורות הדף היומי", אשר כולה קודש להרבצת תורה במקהלות ולהפיץ מעיינותיה חוצה. תחזקנה ידי העושים והמעשים, המרבים זכויות של תורה מגנא ומצלא על ראשי עם קודש, ואשרי הזוכים ליטול חלק במפעל קדוש ונעלה זה.

יעקב ישכר בער רוזנבוים
בהרה"ק מוה"ר חיים מרדכי
זצוקללה"ה - מנדבורנה

ואמנם בבחינת צירוף לברכה דאל תהי' ברכת הדיוט קלה, יתברך ממעון הברכות לרוב ס"ד להגדיל תורה ולהאדירה.

צבי אלימלך הלברשטאם
בן כ"ק האדמו"ר זצלה"ה
מצאנז

לעילוי נשמת הר"ר ראובן גומבו ז"ל ב"ר צבי ז"ל וזוגו מרת פראדל גיטל ע"ה ב"ר שמואל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.	לעילוי נשמת הר"ר עזרא שוורץ ז"ל נלב"ע ט' אלול תשי"ג ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י מרת רחל שוורץ תחי' ובהנהגת הר"ר אלימלך יעקב ובני ביתו שיחיו
כתובת המערכת רחוב חתם סופר 3 בני ברק ת.ד. 471 טל. 03-5780243 פקס. 03-6160657 מחלקת מנויים המעוניינים להצטרף למנויי "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית בדואר: נא לפנות לטל. 03-616-06-57 בדואר אלקטרוני: נא לפנות dafyomi@hadaf-hayomi.com פקס: נא לפנות לפקס 03-574-82-72	מקורות הפצה בחו"ל אנגליה לונדון: הר"ר יחזקאל אברט 020-84551997 מנצ'סטר הר"ר שמואל קאהן 07976402928 020-76402928 צרפת: הר"ר יהודה בוכינגר 333-88140301 ארה"ב ניו ג'רסי: משפ' פרי 201-871-5850 לוס אנג'לס: הר"ר שמואל לוינגר 818-5098880 מונטריאלי: הר"ר שמואל צבי לקס 514-2744160 שווייץ: הר"ר רמאל מוסבכר 014620030 בארצות הברית: ניתן לקבל את הגליון "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית מידי שבוע בדואר לפרטים בטל. 718-253-6218

כל הקודם זוכה להנציח בזכרון נצח

מפעל "נר תמיד" להנצחת נשמות בש"ס "מאורות הדף היומי"

אחים יקרים, תכנית "ש"ס מאורות" יוצאת לדרך בהדפסת גמרות מהדורות שיחולקו במאות בתי כנסת בהם נקבעים שיעורי הדף היומי. ובזה באה לידיכם ההזדמנות לזכות ליקירים ז"ל שתהא נשמתם צרורה בינינו, החיים [ת.נ.צ.ב.ה.] - להנציחם בדיבוב שפתיים; לימוד הדף היומי ע"י אלפי ישראל; קרובים ורחוקים, אנשי מעלה ועמך... בכל מקום שהם. אופן ההנצחה, ביום השנה לפטירתו, יופיע שם הנפטר בשולי דף הגמרא אותו ילמדו ביום זה, אלפי לומדי הדף היומי, בכל העולם. גדולי ישראל שליט"א קבלו בהתלהבות את הרעיון, וחלקם אף הנציחו את שמות אבותיהם זצ"ל על גבי דפי הגמרא.

לפרטים והרשמה: טל: 03-6164725, 03-6160657 פקס: 03-5780243

דף גמ' זה הוקדש ע"י האדמו"ר מנדבורנה שליט"א לע"נ אביו זצוק"ל

הקודש לע"נ חיים מרדכי בן הר"ר רבי איתמר מנדבורנה זצוק"ל נלב"ע ט"ו סיון תשל"ח